

Am avut fericirea să-l cunosc în teren printre plantele lui dragi pe eruditul și neobositul botanist **Artur baci** cum îl alintau cei apropiați. Era de statură mai degrabă mărunțel, dar viguros, onest și generos, plin de avânt tineresc și mult prea tenace pentru ca miile de ascensiuni montane să-i pună probleme sau să-l obosească, să-l descurajeze, ori să-l sperie, știut fiind că zona înaltă explorată și cercetată oferă numeroase intemperii, capcane și surprize.

Pe lângă o prodigioasă activitate științifică de cercetare a florei din Maramureșul istoric, însoțită de documentare în teren, care a condus la realizarea unui impresionant ierbar, **Artur Coman**, achiziționat de Muzeul ce-l omagiază astăzi, a întreținut relații de colaborare, o permanentă și activă corespondență cu o serie de Institute botanice din țară și străinătate, cu renumiți botaniști români sau din alte țări. Din „**Fondul Coman**” deținut de Muzeul Maramureșean din Sighetu-Marmației sau din unele scrisori personale aflate în proprietatea unor apropiați al celui omagiat astăzi, am extras doar unele spicuiți mai semnificative.

Câteva asemenea secvențe din vasta sa corespondență care din păcate se păstrează doar parțial, în ordine cronologică, cu mențiunea că este departe de a fi exhaustivă, are darul de a ne demonstra că marele botanist maramureșean nu a neglijat deloc nici acest domeniu.

Încă din primul an de studenție la **Academia Regală de Mine și Silvicultură din Schemnitz – Slovacia**, **Artur Coman** este remarcat de botaniștii **Blattny și Fekete**, care îi propun să adune date științifice pentru lucrarea : „ **Răspândirea arborilor și arbuștilor de importanță pentru silvicultură** „.

Tânărul botanist **Coman** este preferatul și delegatul oficial pentru determinări și observații legate de flora din M-ții Beschizi Răsăriteni, alți munți din Cehia, Slovacia sau din M-ții Rodnei, Bârgăului și Ciucaș.

1908 – August.

Din scrisoarea adresată de **Fekete** către **Blattny**, rezultă ce să urmărească pe teren în M-ții Carpați și i se atrage atenția în mod expres ca: „ **observațiile din teren să fie realizate și de Artur Coman** „.

1908

Într-o altă scrisoare **Fekete** îl roagă pe **Blattny** – „ să i se predea lui **Coman** actul de numire ca asistent sau preparator universitar „.

Demn de remarcat este și faptul că **Artur Coman** timp de peste trei decenii de asiduă și intensă activitate de cercetare și ierborizare, n-a publicat nimic, acumulând cu răbdare experiența de teren care s-a extins chiar la 60 de ani și care din păcate a fost valorificată în prea mică măsură în plan editorial.

Artur Coman a întreținut corespondență cu renumiți botaniști, printre care : **Alexandru Borza, Emil Pop, Emilian Țopa, Erasmus Nyárády, Traian Ștefureac, Adam Boros, Fekete, Blattny, Resmeriță, Cretzoiu, ș.a.** precum și cu numeroase **Instituții botanice prestigioase din țară și străinătate.**

1939 – martie. Profesorul Alexandru Borza – îi scrie următoarele:

„ Am urmărit cu mult interes publicațiile Dvs. floristice din Maramureș apărute în Revista pădurilor. M-am bucurat că vă preocupați serios de cercetări floristice pe teren în Maramureș. Oferta Dvs. de a ne trimite duplicate din plantele adunate ne bucură mult și o acceptăm cu plăcere”.

Îi amintește apoi despre publicația : „*Flora Romaniae exsiccata*”, rugându-l „...să se înregistreze între colaboratorii acestei monumentale publicații...”. Cu această ocazie îi mai amintește următoarele : „ În Pietrosul Mare s-a creiat o rezervație alpină ca Monument al naturii, pe care l-am și fost luat în primire de la Serviciile Agricole și care a fost câtva timp îngrijit de directorul Gimnaziului din Vișău, acum desființat”.

„ ...Comisiunea Monumentelor Naturii ar avea nevoie de un conservator onorific competent al acestui monument, care trebuie păzit, eventual împrejmuit și studiat metodic. În calitate de președinte al acestei Comisiuni, Vă întreb dacă a-ți putea primi această sarcină onorifică. Arătându-mi încă odată toată bucuria pentru interesul ce-l purtați studiului florei, Vă rog să primiți asigurarea distinsei mele stime...”.

(*Al. Borza – Directorul Muzeului și Grădinii Botanice-Cluj*).

Alexandru Borza îi retrimite lista plantelor revizuite, comunicându-i printre altele :

„ Transmit felicitări pentru corecta identificare a aproape tuturor plantelor și pentru aflarea plantelor așa de importante ca: *Armeria elongata, Silene rupestris, ș.a.*

Între timp, A. Coman trimisese o ladă cu plante Muzeului și Grădinii Botanice din Cluj, iar marele profesor își exprimă bucuria că printre acestea sunt și câteva specii pentru „*Flora Romaniae exsiccata*”.

În continuare i se face cunoscut următoarele : „...Ați fost numit conservator onorific al Rezervației Pietrosul Mare și Vă

mulțumesc pentru informațiile prețioase relativ la starea acestui Monument al Naturii... Acuși va veni timpul să ne ocupăm de el mai aproape, acum sunt alte rezervații de organizat... Relativ la câteva plante aflate de Dvs. ași da o scurtă notiță la „Buletinul” nostru în numărul ce va apare în Decembrie, arătând vrednicia Dvs. de florist entuziast, se aprobă ?

Ilustrul profesor îi mai comunică printre altele : „...Nu am primit încă nota de cheltuieli avute cu colectatul, împachetatul și expedierea plantelor. Vă rog să ne-o trimiteți urgent, în special dacă sunt câteva numere pentru „Flora Romaniae exsiccata”, atunci vom putea trimite câteva sute de lei... În zilele acestea orice contribuție cred că prinde bine... Cu mulțumiri pentru valoroasa Dvs. colaborare și cu multe salutări...”

Semnez

devotat, Prof. Al Borza.

1939 – Academia Română.

Domnule,

„Academia Română, primind publicațiunile pe care a-ți binevoit a le dărui pentru biblioteca ei și ale căror titluri sunt însemnate mai jos. Am onoare a Vă exprima călduroase mulțumiri pentru acest dar.

Primiți încredințarea prea distinsei noastre onsiderațiuni.

Bibliotecarul Academiei.”

1939 - Universitatea degli Studi di Trieste

Instituto ed orto botanico – Trieste.

„Vă mulțumim pentru observațiile fenologice competente”.

1944 - Institutul Grădinii Botanice din Sopron – Ungaria.

Îi solicită semințe și plante alpine, fapt ce se materializează.

1944 - Institutul Botanic și Grădina Botanică din Debrecen – Ungaria.

Trimite plantele solicitate și primește felicitări pentru determinarea lor corectă.

1945 – Noiembrie – Al. Borza i se adresează:

Mult stimat D-le Coman,

„Acum după ce avem fericirea să trăim iarăși sub aceeași stăpânire românească, va fi posibilă o mai intensivă colaborare între Dvs. și Institutul Botanic de la Universitatea din Cluj, dacă D-zeu ne va feri de vre-un rău...”

Lucrarea Dvs. prețioasă, intitulată : „Enumerarea plantelor vasculare din Maramureșul românesc” aș dori să o public cât mai curând ca și diagnozele plantelor Dvs. socotite noi, pe care mi le-ați fost trimis de un an și mai bine.”

Pentru a evita cheltuielile inutile în vederea trimiterii plantelor din herbar pentru revizuire, i se propune să-l vândă Muzeului Botanic din Cluj pentru o sumă corespunzătoare.

„Aici ar ajunge la locul convenit și v-ar sta și Dvs. și specialiștilor din lumea întreagă ușor la dispoziție. Dacă a-ți fi de acord, vă rog să faceți și propuneri concrete”.

Prof. Alexandru Borza.

1946 – Iunie.

„Lucrarea este gata de a fi pusă sub tipar în Buletin. Rog deasemenea a indica pe scurt cine sunt persoanele după care se numesc formele nou descrise : Anderco, Flora Anderco, pentru a face o notă scurtă”.

Alexandru Borza.

1962 – Mai.

„Am primit zilele trecute cu multă bucurie și interes valoroasa Dvs. scrisoare și Vă rog să primiți distinse și multe mulțumiri. Deasemenea mulțumesc foarte pentru numeroasele date privind localitățile cu *Empetrum* din partea de nord a țării și pentru informațiile privind cercetări asupra lichenilor și mușchilor din Maramureș”.

Cu dragoste și respect, Traian Ștefureac –
București.

1963

Scrisoare adresată D-lui Emilian Țopa – Iași.

„Vă facem cunoscut că împreună cu Boros Adam am găsit specia de mușchi *Aulacomnium turgidum* pe Puzdre și specia de plantă *Angelica archangelica* pe Valea Negoieselor. Deasemenea, am luat hotărârea să nu vând herbarul”.

Cu mult respect, Artur Coman.

1964 – Ianuarie.

Îi scrie D-lui Boros Adam că „specia de mușchi *Aulacomnium turgidum* găsită de noi în Masivul Rodnei, se află doar aici în Carpații Orientali. Interesant că a ajuns din Balcani până la voi guguștiucul. Vă trimit și o listă cu circa 100 specii de plante culese și determinate de mine”.

1967 – Iunie.

„Mult stimată D-le coleg Coman,

Vă mulțumesc din toată inima pentru călduroasele felicitări trimise cu ocazia împlinirii celor 80 de ani de viață. Vă doresc de asemenea sănătate, putere și voie de muncă pe mai departe”.

Prof. Alexandru Borza.

Este interesantă și mențiunea că cei doi mari botaniști au corespondat îndelung, dar s-au cunoscut abia după circa treizeci de ani.

1968 –Academician Emil Pop – Cluj.

„Vă promit sprijin pentru publicarea lucrării : ”Scara floristică a Maramureșului”, sens în care l-am rugat pe Vaczi – redactor principal la floră, să se ocupe de manuscris. Vă doresc deplin succes pentru frumoasa lucrare și mai ales multă sănătate și viață lungă”

Academician Emil Pop – Universitatea din Cluj.

Artur Coman a mai corepondat cu:

Societatea de Științe Naturale și Geografice din R.S.R.;

Societatea de Științe Biologice din R.S.R.

1971 – Emilian Țopa – Iași

„Lecția botanică din cadrul celei de a XVIII-a Sesiuni științifice a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, a scos în evidență prodigioasele Dvs. realizări pe tărâm profesional, științific, cultural și social. Cu ocazia frumoasei vârste de 90 ani Vă urăm mulți și fericiți ani pentru desăvârșirea operelor Dvs. începute”

Semnează toți participanții la sesiune.

Considerăm potrivit momentul pentru a prezenta câteva dedicații și omagii adresate marelui cercetător al florei maramureșene de către iluștri botaniști cu care a colaborat.

Alexandru Borza – Cluj – 1940.

Pe lucrarea: „*Les monuments de la nature de Transylvanie et du Banat* „îi adresează următoarea dedicație: „*D-sale D-lui Artur Coman, zelosului protector al naturii și botanist – Omagiu de la Alexandru Borza*”.

Alexandru Borza – Cluj –1964.

„D-lui coleg Artur Coman – Omagiu și felicitări pentru descoperire”. Este vorba despre planta *Iva xanthifolia* – care este o epikofită tipică ce s-a răspândit și în interiorul arcului carpatic și a fost aflată de botanistul Artur Coman la Sighet în Maramureș, care ne-a trimis-o spre determinare. Menționăm că sub titlul: „*Iva xanthifolia nutt. în Maramureș*”, Alexandru Borza a publicat un material în : „*Revue roumaine de biologie – serie botanique*” – Noiembrie 1964.

După apariția în „*Flora Romaniae exsiccata*” a speciilor: *Leucojum vernum*, *Poa sylvatica* var. *rubens*, *Potentilla supina*, *Elsholtzia ciliata*, *Suscisella inflexa* – descrise în premieră de Artur Coman, profesorul Al. Borza îi adresează cele mai calde felicitări”.

Alte dedicații adresate tot de **Profesorul Alexandru Borza**:

„D-lui Artur Coman, cu mulțumiri pentru fenologia făgetului, cu omagiu respectuos”, sau: „Mult stimatului coleg, Artur Coman – omagiu cordial, amintire de la Alexandru Borza”.

Academicianul Emil Pop, în lucrarea: „Studii botanice în mlaștinile noastre de turbă” – face următoarea mențiune: „În cercetările mele pe teren am beneficiat de concursul prețios al inginerului silvic Artur Coman, care m-a călăuzit în tinoavele maramureșene”.

Emil Pop, mai precizează că tăurile maramureșene sunt menționate de Artur Coman în: „Lista sa floristică,, (ex. Tăul Băiței din apropiere de Poienile de sub Munte sau Tăul Obcioarei – de la nord de Moisei).

Emilian Țopa – Iași - 1971 –

„D-sale D-lui Artur Coman, cu mulțumiri pentru concursul neprețuit de totdeauna, în lucrarea: „Sărăturile din județul Maramureș” sau cu alt prilej: „D-lui Artur Coman, cu cele mai alese sentimente”...

În anul 1981, în semn de omagiu, sub auspiciile Subcomisiei Monumentelor Naturii – Filiala Cluj a Academiei Române, în colaborare cu factori județeni și locali, la Sighetu-Marmației a fost organizată Sesiunea omagială: “CENTENARUL ING. ARTUR COMAN”.

